

**ANALIZA SYTUACJI DOTYCZĄCEJ OPIEKI NAD
DZIEĆMI I MŁODZIEŻĄ Z CHWIŁĄ WEJŚCIA W
ŻYCIE PROPONOWANEJ USTAWY O ZDROWIU
DZIECI I MŁODZIEŻY**

Gdańsk 2018

Opracowanie

**Jolanta Zając Przewodnicząca Komisji ds. Pielęgniarek Środowiska
Nauczania i Wychowania Okręgowej Izby Pielęgniarek i Położnych w
Gdańsku, ul. Wyczółkowskiego 17A**

ANALIZA SYTUACJI DOTYCZĄCEJ OPIEKI NAD DZIEĆMI I MŁODZIEŻĄ Z CHWILĄ WEJŚCIA W ŻYCIE PROPONOWANEJ USTAWY O ZDROWIU DZIECI I MŁODZIEŻY

W związku z opublikowanym w dniu 19 września 2017 roku projektem USTAWY O ZDROWIU DZIECI I MŁODZIEŻY W WIEKU SZKOLNYM oraz planowanym jej wdrożeniem w życie od 1 września 2018 roku, jak również znajomością realnych możliwości pozyskania do pracy w Środowisku Nauczania i Wychowania pielęgniarek z wymaganymi kwalifikacjami, Komisja ds. Pielęgniarek w Środowisku Nauczania i Wychowania działająca przy Okręgowej Izbie Pielęgniarek i Położnych w Gdańsku opracowała ANKIETĘ dla podmiotów realizujących świadczenia w ramach umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia w celu zobrazowania sytuacji dotyczącej opieki profilaktycznej nad dziećmi i młodzieżą w wieku szkolnym jaka nastąpi z dniem wejścia ustawy.

Ankieta została rozesłana na terenie Województwa Pomorskiego do podmiotów realizujących świadczenia z zakresu pielęgniarstwa w środowisku nauczania i wychowania. Liczba podmiotów, do których rozesłana została ankieta wyniosła: **156**

Drogą zwrotną wpłynęły ankiety od **53** podmiotów.

Wyniki przeprowadzonej Ankiety przedstawiają się następująco:

Nazwa Zakładu Opieki Zdrowotnej, Indywidualnej Praktyki Pielęgniarskiej, Grupowej Praktyki Pielęgniarskiej	LICZBA ANKIETOWANYCH, OD KTÓRYCH WPLYNĘŁY ODPOWIEDZI: NIEPUBLICZNE ZOZ – 30, PUBLICZNE ZAKŁADY OPIEKI ZDROWOTNEJ – 3 Gminny Ośrodek Zdrowia- 1 GRUPOWA PRAKTYKA PIEŁĘGNIARSKA –2 INDYWIDUALNE PRAKTYKI PIEŁĘGNIARSKIE - 17 ŁĄCZNA LICZBA ANKIETOWANYCH, od których wpłynęły odpowiedzi -53		
Ogólna liczba uczniów obejmowanych opieką:	137162		
Ogólna liczba szkół, w których pielęgniarki/higienistki szkolne sprawują opiekę nad dziećmi i młodzieżą:	426		
Pielęgniarki/higienistki pracujące w Środowisku Nauczania i Wychowania	Liczba zatrudnionych OGÓLEM:	190 pielęgniarek 17 higienistek	RAZEM 207
	w tym:		
	Liczba pracujących pielęgniarek/higienistek emerytek:	43 pielęgniarek	RAZEM 55

		12 higienistek	
	LICZBA PIELEGNIAREK DLA, KTÓRYCH ZAKŁAD PRACY NIE JEST PODSTAWOWYM MIEJSCEM ZATRUDNIENIA	12 pielęgniarek	
	Liczba pielęgniarek/ higienistek, które uzyskają prawa emerytalne w roku:		
	2018	10 pielęgniarek 3 higienistki	RAZEM 13
	2019	14 pielęgniarek	
	2020	13 pielęgniarek	
	Liczba pielęgniarek, które trzeba będzie zatrudnić z chwilą wejścia w życie (wrzesień 2018r.) nowej ustawy o zdrowiu dzieci i młodzieży, gdy liczba dzieci na jeden etat pielęgniarki w Środowisku Nauczania i Wychowania będzie wynosiła 750 uczniów:	77 etatów	
	Czy są Państwo w stanie pozyskać brakujący personel pielęgniarski z wymaganymi kwalifikacjami do momentu wejścia w życie Ustawy	Liczba etatów pielęgniarskich, które zakłady MOGĄ pozyskać 13 i 1/2 Liczba etatów pielęgniarskich, których zakłady NIE mają możliwości pozyskania 63 i 1/2 etatu	
Pielęgniarki / Higienistki pracujące w Środowisku Nauczania i Wychowania	Odsetek zatrudnionych emerytek wynosi	26,57%	
	Odsetek pracujących pielęgniarek dla, których zakład pracy NIE jest podstawowym miejscem zatrudnienia wynosi	5,7%	
	Odsetek pielęgniarek / higienistek szkolnych, które uzyskają prawa emerytalne w latach:2018 – 2020 wynosi	19,32%	
	Liczba uczniów pozostających bez opieki z powodu braku personelu pielęgniarskiego wyniesie	47437	

	Odsetek uczniów pozostających bez opieki z powodu braku personelu pielęgniarskiego wyniesie, ogólnie obejmowanej populacji przez Ankietowanych	34,58%
	Liczba uczniów dla, których zakłady mogą pozyskać pielęgniarki z kwalifikacjami wyniesie	10125 co stanowi 7,38% populacji

Tabela 1. analiza sytuacji kadrowej pielęgniarek/ higienistek szkolnych (opr. własne).

Uwagi jakie zostały zamieszczone przez Przedstawicieli ZAKŁADÓW OPIEKI ZDROWOTNEJ :

- liczne małe szkoły, konieczność przemieszczania się pielęgniarki do szkół, dojazdu,
- sytuacja dotycząca zatrudnienia i pozyskania nowych pielęgniarek do pracy w Środowisku Nauczania i Wychowania jest bardzo trudna. Trudności polegają na braku chętnych pielęgniarek z wymaganymi kwalifikacjami do pracy w placówkach oświatowo – wychowawczych. Obecnie w zakładzie 3 z 5 – ciu pracujących pielęgniarek to emerytki. Od dwóch miesięcy poszukiwań nowej pielęgniarki do pracy, nie zgłosiła żadna pielęgniarka,
- obniżenie liczby uczniów na etat pielęgniarki może spowodować, iż mniejsze (i nie tylko) szkoły pozostaną bez profilaktycznej opieki pielęgniarskiej.

Uwagi jakie zostały zamieszczone przez PIELEGNIARKI PROWADZĄCE INDYWIDUALNE PRAKTYKI PIELĘGNIARSKIE:

- na rynku pracy brakuje personelu pielęgniarskiego z kursem lub specjalizacją,
- 2 pielęgniarki zrezygnują z opieki nad dziećmi w wybranej szkole,
- część uczniów danej szkoły pozostanie bez opieki pielęgniarskiej,
- jedna z pielęgniarek w miesiącu wrześniu 2017 r. próbowała założyć Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej z powodu braku możliwości pozyskania pielęgniarki do pracy z wymaganymi kwalifikacjami zrezygnowała,
- 1 pielęgniarka sygnalizuje, iż w przypadku konieczności rozszerzenia działalności nie jest w stanie tego uczynić z powodu braku kadry pielęgniarskiej.

Uwag nie zamieściły PIELEGNIARKI PROWADZĄCE GRUPOWE PRAKTYKI PIELĘGNIARSKIE

Należy podkreślić, iż jest to tylko część podmiotów realizujących świadczenia w zakresie opieki pielęgniarskiej w Środowisku Nauczania i Wychowania jak również zasygnalizować z pełną odpowiedzialnością, iż sytuacja w pozostałych podmiotach jest identyczna lub zbliżona do podmiotów, które wzięły udział w badaniu ankietowym. Istnieją tylko nieliczne miejsca na mapie województwa i kraju gdzie nie brakuje pielęgniarek.

WNIOSKI: Dzieci z wielu szkół zostaną całkowicie pozbawione opieki pielęgniarskiej. Będą to szkoły o małej liczebności dzieci, szkoły w których nie ma Gabinetu Profilaktyki Zdrowotnej i Pomocy Przedlekarskiej oraz szkoły, gdzie ze strony Dyrekcji placówki jest brak zrozumienia i współpracy w stosunku do działań pielęgniarki. Poprzednio wydane

Rozporządzenia Ministra Zdrowia(Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej oraz kolejne Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 24 września 2013 roku w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej), gdzie celem było zwiększenie liczby godzin pracy pielęgniarki w szkołach o małej liczebności dzieci i młodzieży niestety nie przyniosło wymiernych efektów. Obecne propozycje zmian bez znajomości liczebności kadr pielęgniarskich, pozbawi całkowicie opieki pielęgniarskiej zwłaszcza dzieci w szkołach o małej liczebności uczniów.

Mimo wielokrotnego sygnalizowania problemów dotyczących pozyskania kadry pielęgniarskiej, wielokrotnych próśb o zmianę zapisu dotyczącego kwalifikacji pielęgniarek do pracy w szkole, tak aby pielęgniarka mogła uzupełnić wymagane kwalifikacje po podjęciu pracy w ściśle określonym terminie lub ogromnych problemów związanych z zapisem o konieczności przemieszczania się pielęgniarki w ciągu jednego dnia do dwóch szkół, przez osiem lat sytuacja nie uległa zmianie. Już bardzo trudne , a wręcz niemożliwe do zrealizowania przy zagwarantowanej ustawą, czasie pracy pielęgniarki w ciągu dnia 7godzin 35 minut. W przypadku wydłużenie czasu pracy do 8 godzin również nie jest się w stanie sprostać nałożonym wymogom zawartym w powyżej cytowanych Rozporządzeniach Ministra Zdrowia dotyczących czasu pracy pielęgniarek. Pielęgniarki pracując 4 godzinny dziennie w szkołach o małej liczbie uczniów w przypadku konieczności pozostania z dzieckiem w czasie oczekiwania na karetkę pogotowia czy rodzica spóźniają się do kolejnej szkoły co powoduje liczne nieporozumienia z Dyrekcjami placówek oświatowo- wychowawczych. Brak jest możliwości zaplanowania działań. Pojawia się pytanie czy przy limicie dziennym godzin pracy pielęgniarki - 7 godzin 35 minut, a nawet zakładając czas pracy pielęgniarki 8 godziny czy można być w drugiej szkole kolejne 4 godziny dziennie, nie został ujęty czas na przemieszczenie się ze szkoły do szkoły.

Pojawia się kolejne pytanie czy kilka pielęgniarek pracujących w tym samym czasie i w jednym gabinecie w Specjalnych Ośrodkach Szkolno – Wychowawczych (zgodnie z zapisami w RMZ) jest słuszne przy takich brakach kadrowych. Jak zapewnić prywatność, intymność i poufność działań wobec dzieci i ich rodziców przy licznej obsadzie pielęgniarskiej. Moim zdaniem jedna pielęgniarka na etat bez względu na liczbę dzieci w pełni zabezpieczą opiekę nad podopiecznymi w ośrodku. Dzięki takiemu rozwiązaniu mamy szansę na pozyskanie pielęgniarek do innych szkół. Natomiast dzieci w ośrodkach będą miały zapewnioną pełną opiekę pielęgniarską.

Należy również nadmienić, iż część pielęgniarek, emerytek aktywnych zawodowo zapowiada odejście z pracy na wypoczynek , a pielęgniarki, które uzyskają prawa emerytalne w latach 2018 do 2020 nie wszystkie podejmą pracę zawodową po uzyskaniu emerytury. Natomiast młoda kadra pielęgniarska nie przejawia zainteresowania podjęciem pracy w charakterze pielęgniarki szkolnej. Problemy z brakiem pielęgniarek i zapisami w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia oraz wprowadzeniu omawianej ustawy, odbiją się na dzieciach.

Jest to ostatni moment, aby tej sytuacji zapobiec oraz wprowadzić zmiany dotyczące czasu pracy w małych placówkach (przemieszczania się pielęgniarki do szkół w ciągu jednego dnia jest niewykonalne). Niewyobrażalnym jest pozbawienie opieki pielęgniarskiej, dzieci dla których jest ona niezbędna zwłaszcza dla dzieci z licznymi problemami zdrowotnymi.

Poniższa tabela przedstawia skalę porównawczą na przestrzeni lat problemów zdrowotnych dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. Dane uzyskane z placówek oświatowo wychowawczych, w których sprawują opiekę pielęgniarki/ higienistki szkolne Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „PROFIL- MED.” Medycyna szkolna w Gdańsku.

ROK SZKOLNY 2001/2002														
Liczba uczniów ogółem	Liczba uczniów z problemami zdrowotnymi	zaburzenia w rozwoju somatycznym	zaburz. w rozwoju psychicznym	padaczki	wady wzroku	Zaburzenia mowy	zaburzenia słuchu	alergie	Astmy oskrzelowe	choroby układu krążenia	choroby układu moczowego	zaburzenia narządu ruchu	cukrzyce	inne wymagające opieki specjalisty
26387	19871 75,3%	3027 11,5%	479 1,8%	114 0,43%	6134 23,2%	1212 4,6%	150 0,57%	1995 7,6%	460 1,7%	890 3,8%	259 1,0%	15086 57,2%	44 0,16%	1409 5,4%

ROK SZKOLNY 2015/2016														
Liczba uczniów ogółem	Liczba uczniów z grup dyspanse-ryjnych	zaburzenia w rozwoju somatycznym	zaburz. w rozwoju psychicznym	padaczki	wady wzroku	Zaburzenia mowy	zaburzenia słuchu	alergie	Astmy oskrzelowe	choroby układu krążenia	choroby Układu moczowego	zaburzenia narządu ruchu	cukrzyce	inne wymagające opieki specjalisty
20512	17709 86%	3783 18,4%	824 4%	174 0,84%	5175 25,2%	1741 8,5%	182 0,9%	2813 13,7%	2346 11,4%	975 4,8%	272 1,3%	12985 63,3%	77 0,37%	2166 10,5%

Tabela 2. Liczba problemów zdrowotnych dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. (opr. własne).

CEL proponowanej zmiany jest szczytny. Należy jednak jeszcze raz przeanalizować możliwości kadrowe z jednoczesną wnikliwą analizą zysków dla dzieci ze szkół o dużej liczbie uczniów i strat dla innych uczęszczających do szkół o małej liczbie uczniów.

Aby wprowadzać zmiany należy zbadać możliwości kadrowe czyli realne możliwości ich wprowadzenia tym samym realizację założonego CELU (zapewnienia opieki dla wszystkich uczniów) Zwracamy się z prośbą o dogłębną analizę sytuacji na terenie Województwa Pomorskiego. Problem, który zaistnieje w naszym województwie przekłada się na problem, który będzie miał miejsce na terenie całego kraju, co zasygnalizujemy w odpowiednich instytucjach odpowiedzialnych za zdrowie dzieci i młodzieży w celu zapobieżenia wprowadzeniu proponowanej ustawy i dokonania zmian w zapisie w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia zwłaszcza dotyczącym przemieszczania się pielęgniarki w ciągu dnia do dwóch szkół, któremu nie jest się w stanie sprostać.

Prosimy o wsparcie naszych działań i wspólną debatę nad sytuacją jaka nastąpi od miesiąca września 2018 roku. Praktycy w tej dziedzinie są do Państwa dyspozycji niestety z przykrością stwierdzam, że wcześniej nikt nie brał naszych sugestii pod uwagę. Czy wreszcie znajdziemy czas na wspólne pochylenie się i zintegrowanie działań w celu zapewnienia opieki pielęgniarskiej w szkołach dla wszystkich dzieci i dostosowania zarządzeń do realiów. Tylko wspólne działania praktyków i osób decyzyjnych mogą przynieść wymierne działania w jakże istotnej materii jaką jest opieka pielęgniarska nad dziećmi i młodzieżą w celu zapewnienia opieki w szkołach w mniejszym wymiarze ale opieki.